

Kraków, 29 listopada 2023 r.

Dr hab. Przemysław Kisiel, prof. UEK
Katedra Socjologii
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Recenzja dorobku naukowego w postępowaniu habilitacyjnym
Dr Beaty Nessel-Lukasik

1. Ogólna charakterystyka sylwetki naukowej habilitantki

Dr Beata Nessel-Lukasik ukończyła studia magisterskie na kierunku historii sztuki na Uniwersytecie Warszawskim w roku 2001. Następnie w okresie od X 2003 r. do X 2010 r. odbywała studia doktorskie w Szkole Nauk Społecznych w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, które ukończyła uzyskując stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii. Praca doktorska *Oblicza samotności. B.Schulz, F.Kafka i S.Beckett w spektaklach teatralnych*, została napisana pod kierunkiem prof. Aldony Jawłowskiej.

Po doktoracie, dr Beata Nessel-Lukasik była zatrudniona w okresie od 2011 r. do 2021 r. w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, gdzie była m.in. odpowiedzialna za badania społeczne i projekty partycypacyjne w otoczeniu muzeum. Natomiast od 2020 r. jest adiunktem w Zakładzie Socjologii Ogólnej i Badań Interdyscyplinarnych w Instytucie Filozofii i Socjologii Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M.Grzegorzewskiej w Warszawie.

Ponadto, w latach 2013 - 2020 była również stałym współpracownikiem Katedry Socjologii Kultury Instytutu Filozofii i Socjologii w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M.Grzegorzewskiej w Warszawie, gdzie współuczestniczyła w realizacji projektu badawczego oraz prowadziła wykłady. A dodatkowo w latach 2017 – 2021 była stałym współpracownikiem Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, gdzie współrealizowała projekt badawczy oraz prowadziła szkolenia z zakresu badań publiczności.

2. Charakterystyka i ocena osiągnięcia naukowego, będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Zgodnie z *Wnioskiem o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego*, z dnia 12 kwietnia 2023 r. postępowanie awansowe dr Beaty Nessel-Lukasik odbywa się w dziedzinie nauki społeczne w dyscyplinie nauki socjologiczne a podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest wskazana, jako

osiągnięcie naukowe, monografia *Koalicje pamięci. Dworek „Milusin” 1956-2000*, wydana przez Wydawnictwo Scholar (Warszawa 2023).

Wskazana przez habilitantkę monografia jest niezbyt obszernym, ale inspirującym studium poświęconym „refleksji nad więziotwórczym działaniem nowych nośników pamięci” (s.5). Ramy dla prowadzonych rozważań stanowi z jednej strony proces organizacji Muzeum Józefa Piłsudskiego, wpisującego się w formułę muzeum relacyjnego a w którego tworzenie habilitantka była przez długi czas bardzo mocno zaangażowana. Z drugiej natomiast strony, ramy rozważań wyznacza realizacja (również z udziałem habilitantki) w tymże muzeum projektu partycypacyjnego „Stoję przed jakąś dziwną trąbą”, w trakcie którego zebrano a następnie poddano analizie 96 relacji świadków historii. Przedmiotem tych relacji były wspomnienia związane z historycznymi dziejami dworku Józefa Piłsudskiego „Milusin”, który w latach 1956-2000 był wykorzystywany jako budynek przedszkolny a w XXI wieku przekształcony w placówkę muzealną. Cały ten bardzo interesujący społeczny kontekst wydarzeń autorka monografii umiejętnie wykorzystuje do opisu i pogłębionej analizy procesu współlistnienia, nakładania się oraz ścierania różnych rodzajów pamięci: indywidualnej, zbiorowej, pamięci komunikacyjnej oraz kulturowej. Warto tu wyraźnie podkreślić, że analiza zebranego materiału empirycznego została przeprowadzona z dużą wrażliwością badacza, zgodnie z regułami analiz jakościowych a formułowane wnioski mają swe uzasadnienie w przywoływanych wypowiedziach uczestników projektu. W efekcie powstało bardzo interesujące, pogłębione studium poświęcone procesom kształtowania się i zmiany pamięci społecznej, bogato i celnie ilustrowane relacjami uczestników projektu. Prowadzone rozważania są równocześnie dosyć dobrze osadzone w ramach klasycznych teorii dotyczących pamięci zbiorowej, autorka wykorzystuje tu m.in. dorobek Jana Assmanna, Emila Durkheima, Ralfa Dahrendorfa, Maurice’a Halbwachsa i Henri Lefebvre’a, aczkolwiek, z nieznanymi mi zupełnie powodów, bardzo rzadko cytuje ich prace bezpośrednio, natomiast chętnie przywołuje ich koncepcje za pośrednictwem prac polskich autorów. W tym kontekście dziwi również trochę fakt, iż autorka w zasadzie nie dostrzega obecności poruszanej problematyki we współczesnej socjologii światowej i w bardzo niewielkim stopniu odwołuje się do prac socjologów publikowanych w innym języku niż język polski, natomiast niewątpliwie jest dobrze zaznajomiona z pracami polskich autorów. Mimo tych mankamentów, monografia sprawia dobre wrażenie i dowodzi niezbędnych kompetencji teoretycznych a przede wszystkim badawczych autorki. Prowadzone rozważania prowadzą ją do ważnych pytań o reguły odpowiedzialne za proces scalania różnych rodzajów pamięci i o rolę w tym procesie muzeum opartego na idei muzeum relacyjnego. Spostrzeżenia autorki są niewątpliwie cenne i przydatne

oraz poszerzają wiedzę nie tylko o współczesnym społeczeństwie, ale również o swoistości współczesnych procesów społeczno-kulturowych. Mimo, iż prowadzone rozważania skoncentrowane są na konkretnym przypadku Muzeum w Sulejówku, to uzyskana wiedza ma bowiem charakter zdecydowanie ogólniejszy. Dodatkowo również jest ona istotnym wkładem w rozwój współczesnej refleksji muzeologicznej, co nadaje całej monografii wymiar interdyscyplinarny.

3. Charakterystyka i ocena aktywności naukowej habilitantki

Na aktywność naukową dr Beaty Nessel-Lukasik składają się przede wszystkim dwa obszary działań: aktywność publikacyjna oraz aktywność badawcza. Oba te obszary są ze sobą w pewnym stopniu powiązane, aczkolwiek, trzeba podkreślić, że nie wszystkie działania badawcze habilitantki znalazły odzwierciedlenie w jej publikacjach. Dlatego też, po omówieniu dorobku publikacyjnego, dodatkowo odniosę się do dorobku badawczego habilitantki.

W skład ocenianego dorobku publikacyjnego (poza wskazanym osiągnięciem naukowym) weszły wszystkie publikacje wymienione przez habilitantkę w *Wykazie osiągnięć naukowych lub artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny*. Na dorobek ten składa się łącznie 15 publikacji, w tym:

- cztery autorskie rozdziały w monografiach naukowych,
- siedem autorskich artykułów w czasopismach naukowych
- dwie monografie, w których habilitantka jest współautorką: *Muzeum relacyjne. Przed/za progiem* (współautor J.Byszewski) oraz *Publiczność (w) muzeum* (współautorzy: P.T.Kwiatkowski, J.Grzonkowska¹),
- jeden współautorski rozdział w monografii naukowej (współautor: R.Supeł)
- jeden współautorski artykuł w czasopiśmie naukowym (współautorzy: P.T.Kwiatkowski, A.Pokrzywa).

Ponadto do dokumentacji swojego dorobku autorka dołączyła jedną autorską monografię *Oblicza samotności. Bruno Schultz, Franz Kafka i Samuel Beckett w polskim teatrze lalek* (Wyd. Scena Lalkowa im. Jana Wilkowskiego w Kwidzynie, 2012). Wspominam o tej pozycji dorobku (mimo, iż nie została ona umieszczona w *Wykazie osiągnięć...*), gdyż jest to niewątpliwie interesująca i wartościowa rozprawa i jak można sądzić, oparta na dysertacji doktorskiej. Fakt ten nie byłby jednak przeszkodą w zaliczeniu jej do dorobku naukowego

---

¹ Pełne dane bibliograficzne znajdują się w dokumencie *Wykaz osiągnięć naukowych i artystycznych...* habilitantki

habilitantki, o czym przekonuje interpretacja przepisów dokonana przez RDN². Istotną natomiast przeszkodą w uwzględnieniu tej pozycji w ocenie dorobku jest fakt, iż prawdopodobnie nie była ona recenzowana (brak jakiegokolwiek wzmianki o recenzentach) i w związku z tym nie spełnia wymogu stawianego monografiom naukowym³.

Uwzględniony w ocenie dorobek publikacyjny habilitantki koncentruje się na trzech obszarach problemowych. Pierwszy z nich, najliczniej reprezentowany w publikacjach habilitantki skupia się na problematyce związanej instytucją muzeum, relacjami muzeum z otoczeniem społecznym, z ideą muzeum relacyjnego i jej realizacją w postaci Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Drugi obszar problemowy związany jest z publicznością w muzeum, natomiast trzeci związany jest z problematyką socjologii teatru. Wyróżnione pierwszy i drugi obszar nie są do końca rozłączne, toteż linia podziału jest tu dosyć umowna i arbitralna. Fakt ten nie wpływa jednak w istotny sposób na charakterystykę dorobku habilitantki.

Na dorobek związany z pierwszym obszarem problemowym składają się następujące publikacje (omawiam je w porządku chronologicznym):

- *Wykorzystanie konsultacji społecznych w procesie tworzenia modelu muzeum partycypacyjnego* (2015, współautorzy: P.T.Kwiatkowski, A.Pokrzywa) to artykuł poświęcony nowej koncepcji muzeum, sformułowanej przez Ninę Simon, muzeum partycypacyjnego. Na początku autorzy omawiają w nim samą koncepcję muzeum oraz analizują możliwości i ograniczenia, związane z jej implementacją. W drugiej części artykułu przedstawiają przesłanki, które uzasadniały decyzję stworzenia nowej placówki muzealnej – Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku w oparciu o ideę muzeum partycypacyjnego a następnie opisują proces społecznego zakorzeniania nowego muzeum, proces budowania relacji z jego otoczeniem lokalnym poprzez różnorodne działania partycypacyjne oraz efekty tej swoistej interwencji w przestrzeń społeczną. Artykuł jest dobrze napisany i pozwala gruntownie zrozumieć logikę i skalę działania, zrealizowanego w związku z organizacją nowego muzeum.

- *Wyplatanie miejsca* (2016) to rozdział w monografii, poświęcony problemowi tworzenia nowej placówki muzealnej Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Autorka skupia się w nim przede wszystkim na procesie włączania tej instytucji kultury w otoczenie społeczne oraz procesie budowania powiązań z lokalną społecznością za pomocą różnych

---

² Poradnik RDN *Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego*, aktualizacja 9.08.2023 r., s.12, <https://www.rdn.gov.pl/dobre-praktyki.poradnik-postepowania-dotyczace-nadawania-stopnia-doktora-habilitowanego.html> (dostęp: 20.11.2023)

³ Art. 10 ust.1 Rozporządzenia MNiSW z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej

projektów partycypacyjnych, które były realizowane przez pracowników tworzonego muzeum. Jest to interesująca refleksja nad praktycznym wymiarem swoistej interwencji społecznej, ilustrująca zarówno proces decyzyjny, jak i dylematy, które pojawiały się w trakcie implementacji idei muzeum relacyjnego.

- *On the Doorstep. The Museum and its Milieu* (2019, współautor R. Supel) to rozdział w monografii, jedyny w dorobku habilitantki w j. angielskim. Jest on refleksją praktyków nad procesem tworzenia Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, w oparciu o ideę muzeum relacyjnego. Autorzy opisują w nim z jednej strony proces tworzenia muzeum i kreowania relacji z otoczeniem społecznym w oparciu o realizowane programy partycypacyjne, z drugiej natomiast strony wskazują na trudności i problemy, które mogą się pojawiać przy okazji realizacji tego typu działań w przestrzeni społecznej. Tekst jest interesujący, aczkolwiek jest jedynie opisem zrealizowanego przedsięwzięcia, bez aspiracji budowania refleksji teoretycznej.

- *Projekt „Wielość rzeczywistości”* (2019), to artykuł, w którym autorka podejmuje problem budowania oferty muzealnej w czasach dywersyfikacji oczekiwań potencjalnych odbiorców. Na pytania o program, o tożsamość instytucji muzeum i o proces budowania więzi między muzeum a potencjalną publicznością, stara się odpowiedzieć analizując proces realizacji i efekty bardzo interesującego (od strony metodologicznej) badania, realizowanego w ramach projektu „Wielość rzeczywistości”. Stworzony przez autorów badania mix badawczy (obserwacja, wywiady indywidualne, zogniskowane wywiady grupowe, analiza tekstów i materiałów stworzonych przez badanych) w powiązaniu z interaktywną wystawą pozwolił autorom badania dostrzec różnorodność samych odbiorców i ich oczekiwań a także procesów percepcji. Artykuł jest niewątpliwie bardzo interesujący i można tylko żałować, że wyniki tego badania nie zostały zaprezentowane i omówione w bardziej rozbudowanej formie.

- *Społeczność lokalna w muzeum w świetle badań i praktyk* (2019) to artykuł, w którym autorka analizuje wyniki z dwóch odrębnych badań empirycznych, poświęconych problemowi budowania relacji muzeum z otoczeniem społecznym. Zestawienie tych wyników badań wydaje się być dosyć dyskusyjne biorąc pod uwagę fakt, iż jedno z nich (realizowane przez NIMOZ, 2018) było badaniem pracowników placówek muzealnych a drugie (realizowane przy okazji wystawy „Wielość rzeczywistości. Wystawa o nas i muzeum”) było przeprowadzane wśród zwiedzających. Niekompatybilność tych badań spowodowała, iż bez pogłębionej i niezależnej analizy wyników każdego z tych badań, sformułowanie konkluzyjnych i nieoczywistych wniosków stało się niemożliwe.

- *Teoria a praktyka. Badania jako narzędzia rozwoju publiczności w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku* (2019) to artykuł, w którym autorka stara się pokazać praktyczne korzyści płynące z systematycznego realizowania badań publiczności oraz wpływ tak realizowanych badań na przemiany w muzeach. Za wzorcową placówkę muzealną, która realizuje systematycznie badania publiczności zostało przez autorkę uznane Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku (*nota bene* miejsce pracy autorki w tym czasie) i dlatego też tylko aktywność badawcza tej placówki została omówiona. Niewątpliwie program badawczy tego muzeum robi wrażenie i zapewne może być ono traktowane jako wyróżniające się wśród polskich muzeów. Jednakże szkoda, że autorka poprzestała na analizie jedynie tej jednej placówki i nie wymieniła, chociażby przykładowo, innych dobrze pod tym względem funkcjonujących placówek muzealnych na świecie.

- *Muzeum relacyjne. Przed/za progiem* (2020, współautor Janusz Byszewski) to monografia mająca charakter wydawnictwa albumowego, opowiadającego o procesie konstruowania koncepcji muzeum relacyjnego i realizacji tej idei w postaci Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Jest to publikacja kierowana przede wszystkim do szerszego odbiorcy o wyższych aspiracjach kulturowych i mimo iż posiada cechy tekstu naukowego (zawiera przypisy i bibliografię), nie jest publikacją *stricte* naukową. Habilitantka jest w tej monografii autorką rozdziałów *Forpochta* oraz *Barometr* a także współautorką rozdziałów *Oprowadzanie kuratorskie* (współautor J.Byszewski) oraz *Pustka* (współautorzy J.Byszewski, B.Świątkowska). Rozdział *Oprowadzanie kuratorskie* jest krótkim, bardzo ogólnym i syntetycznym wprowadzeniem, w problematykę idei muzeum relacyjnego. W rozdziale *Forpochta* autorka relacjonuje proces budowania relacji ze społecznością wokół muzeum - proces ten wydaje się kluczowy dla realizacji koncepcji muzeum relacyjnego. Rozdział *Barometr* jest opowieścią o trzech projektach badawczych, realizowanych wśród publiczności Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku oraz jego otoczenia społecznego. Autorka przedstawia w nim ogólne koncepcje tych projektów oraz najważniejsze konkluzje. Ostatni rozdział *Pustka* jest zapisem rozmowy B.Świątkowskiej z habilitantką oraz J.Byszewskim, która poświęcona była refleksjom nad procesem konstruowania koncepcji muzeum relacyjnego oraz procesem wdrażania jej w życie w postaci Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku - rozdział ten trudno uznać za tekst naukowy.

- *W kręgu współpracowników. Muzeum jako odpowiedzialna instytucja wspólnototwórcza* (2022) to artykuł, w którym autorka podejmuje ważny problem budowania trwałych relacji z szeroko rozumianym otoczeniem społecznym muzeum. Proces ten generuje jednak dylematy, przed którymi stają pracownicy muzeów, które związane są przede wszystkim

z rosnącym zróżnicowaniem kooperantów, brakiem standardów współpracy, brakiem narzędzi służących do budowania relacji oraz wzrostem dynamiki zmian w otoczeniu muzeum. Zdaniem autorki, która odwołuje się do wyników badań, pewną barierą w tym procesie może być również poziom uświadomienia muzealników w zakresie odpowiedzialności społecznej muzeum za budowane relacje z otoczeniem społecznym, z czym trudno się nie zgodzić. Sam artykuł jest jednak bardzo krótki (ok. 2,5 strony) i poruszane kwestie nie zostały w związku z tym omówione szerzej – jest on zatem zdolny jedynie do zasygnalizowania problemu a nie do pełniejszego jego omówienia.

- *Historie równoległe. Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku* (2023) to krótki rozdział w monografii, który poświęcony jest refleksji nad sposobem budowania narracji we współczesnym muzeum, ze szczególnym uwzględnieniem roli narracji w muzeum historycznym. Autorka, po krótkim wprowadzeniu ukazującym szerszy kontekst problemu, przechodzi do opowieści, jak ta kwestia została rozwiązana w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Niewątpliwie cenne jest, że autorka dzieli się pomysłami, które można traktować jak dobre praktyki muzealne, jednakże wyraźny niedosyt zostawia fakt, iż w jej rozważaniach nie pojawia się szersza refleksja na temat tego, jak inne muzea rozwiązują ten problem.

Na dorobek związany z drugim obszarem problemowym (publiczność w muzeum) składają się następujące publikacje (omawiam je w porządku chronologicznym):

- *Publiczność poza muzeum* (2017) jest artykułem poruszającym bardzo istotny problem potencjalnej publiczności muzealnej, która jednak, z niestety nie do końca znanych badaczom powodów, nie odwiedza placówek muzealnych. Odpowiedź na pytania, dlaczego tak się dzieje i co zrobić, by osoby takie jednak zdecydowały się odwiedzić muzeum wydają się być kluczowe w kontekście funkcjonowania muzeów we współczesnym świecie. W artykule autorka stawia właśnie takie pytania, jednakże z racji objętości tekstu nie udaje jej się rzetelnie i w sposób pogłębiony zmierzyć z tymi problemami. Zamiar autorki jest niewątpliwie ambitny, ale zbytnia skrótowość wywodu sprawia, że treść artykułu rozczarowuje.

- *Dorośli w muzeum. Perspektywa pracowników instytucji* (2021), jest rozdziałem w monografii, który podejmuje problem opisanie dorosłej publiczności muzealnej, na podstawie wyników badań realizowanych przez NIMOZ (2020). Autorka budując jej charakterystykę zwraca uwagę na zróżnicowanie wiekowe tej publiczności oraz wielopokoleniową różnorodność, przejawiającą się m.in. w odmiennych stylach życia i odmiennych motywach skłaniających (lub zniechęcających) do wizyty w muzeum. Konsekwencją tych przemian publiczności powinna być dywersyfikacja oferty muzealnej, jednakże jej zakres autorka pozostawia w formie pytania otwartego. Podejmowany problem jest niewątpliwie ważny i

interesujący, aczkolwiek uważam, że powinien on być potraktowany bardziej wnikliwie. Podstawą analizy są bowiem wyniki badań, które jak sama autorka zauważa, charakteryzuje niska responsywność a ponadto poruszane kwestie powinny być omawiane nie tylko w oparciu o badanie muzealników, ale również (a może przede wszystkim?) w oparciu o badanie publiczności. A tej perspektywy tu zabrakło.

- *Publiczność (w) muzeum* (2022, współautorzy: P.T.Kwiatkowski, J.Grzonkowska) to bardzo interesująca i ważna publikacja, która ilustruje kluczowe procesy zachodzące we współczesnym muzealnictwie w Polsce. Autorzy analizując wyniki przede wszystkim własnych badań empirycznych, ale również wspierając się na wynikach badań zleconych (realizowanych przez KANTAR, 2019) analizują sposób funkcjonowania placówek muzealnych w Polsce w kontekście budowania przez nie relacji z otoczeniem społecznym i procesów otwierania się na oczekiwania publiczności. Największą wartością tej monografii jest zobrazowanie zakresu aktywności placówek muzealnych, mających na celu dopasowanie oferty i jej formy do oczekiwań potencjalnych odbiorców oraz innych podmiotów otoczenia społecznego a także zilustrowanie sposobów myślenia środowiska muzealnego o roli muzeum w przestrzeni społecznej i relacji muzeum – odbiorca, z uwzględnieniem dywersyfikacji i segmentyzacji publiczności muzealnej. Publikacja jest bardzo interesująca i wartościowa, wypełnia ważną lukę badawczą, aczkolwiek wyraźnie brakuje w niej analizy kontekstu międzynarodowego. A przecież trzeba pamiętać, że procesy zachodzące w polskim muzealnictwie są w dużym stopniu odbiciem zmian zachodzących za granicą.

Na dorobek publikacyjny związany z trzecim obszarem problemowym (socjologia teatru) składają się następujące publikacje (omawiam je w porządku chronologicznym):

- *Miejsce teatru w kreowaniu wizerunku współczesnych rodzin* (2011) to rozdział w monografii, który podejmuje ciekawy problem wizerunków podmiotów życia społecznego w przedstawieniach teatralnych - w przypadku tego tekstu autorka zastanawia się nad obrazem rodziny w wybranych utworach. Rozważania autorki są interesujące, szkoda tylko, że podstawą jej refleksji nie jest systematyczna i pogłębiona analiza problemu, aczkolwiek warto docenić, że autorka dzieli się bardzo interesującymi spostrzeżeniami na temat relacji społecznych w rodzinie. Pewne (i to subiektywne) zastrzeżenia mogą budzić uwagi dotyczące jednego z utworów (*Wroniec*), w którym rodzina jest wyraźnie metaforą polityczną, zatem trudno oczekiwać, by stanowiła podstawę do analizy realnych więzi rodzinnych. Całość jest jednak zdecydowanie interesująca.

- *Na peryferiach czy w centrum* (2011) to króciutki artykuł w czasopiśmie, poświęcony istotnemu problemowi, jednakże tekst ten nie spełnia kryteriów tekstu naukowego, gdyż nie posiada przypisów ani bibliografii⁴.

- *Inny wymiar teatru* (2012) to artykuł w czasopiśmie podejmujący próbę opisanie panoramy współczesnego teatru w Polsce na początku XXI w. Zawiera on bardzo ogólną charakterystykę wybranych zespołów teatralnych i jest pozbawiony podłoża teoretycznego. Kwalifikuje się on bardziej jako tekst publicystyczny lub popularyzatorski.

Ogólna ocena przywołanego dorobku publikacyjnego habilitantki nie jest prosta a jego analiza skłania niestety do zdecydowanie niejednoznacznych konkluzji. Z jednej strony przedstawiona powyżej charakterystyka dorobku niewątpliwie wyraźnie dowodzi, że habilitantka jest bardzo mocno związana z problematyką muzeum relacyjnego i że w tym obszarze stała się ona jedną z ważniejszych badaczek w Polsce. Miała ona również znaczący wpływ na zaszczepienie koncepcji muzeum partycypacyjnego Niny Simon na gruncie lokalnym. Istotnym argumentem jest tu również fakt, iż kilka publikacji habilitantki zostało opublikowane w ważnych polskich czasopismach naukowych (*Muzeologia*, *Kultura współczesna*, *Kultura i społeczeństwo*) o dobrej punktacji MEiN.

Z drugiej jednak strony ocena dorobku habilitantki skłania do wielu uwag krytycznych. Przede wszystkim przedstawiony dorobek publikacyjny jest bardzo skromny ilościowo. Habilitantka przedstawiła do oceny 15 publikacji, z czego 2 nie spełniają warunków publikacji naukowej. W odniesieniu do kilku innych publikacji można odczuwać duży niedosyt, gdyż dotycząc istotnych i ciekawych problemów traktują je dosyć powierzchownie bez, koniecznej w refleksji naukowej, dociekliwości. Wyraźnie w nich brakuje pogłębionej analizy a autorka ma tendencje do nadmiernie skrótowego oraz bardzo syntetycznego komunikowania swoich ustaleń i rzadko omawia przesłanki swojego wnioskowania (większość publikacji nie opisuje procesu analizy, który jest podstawą dla formułowanych wniosków). Ponadto habilitantka generalnie nie korzysta (lub robi to bardzo rzadko) z literatury obcojęzycznej a sposoby działania placówek muzealnych za granicą i ich doświadczenia nie budzą w niej żadnego zainteresowania. W efekcie jej publikacje budują w pewnym stopniu przekonanie, że problemy muzeów w Polsce są unikalne i w związku z tym nie ma potrzeby zastanawiania się, jak z wyzwaniami dla muzeów radzą sobie inne państwa i zagraniczne placówki muzealne. Na to

---

⁴ Art. 9 ust.1 Rozporządzenia MNiSW z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej

nakłada się jeszcze jeden fakt - w dorobku habilitantki znajdujemy jedynie jeden tekst (i to współautorski) napisany w j.angielskim.

Biorąc pod uwagę niejednoznaczny charakter dorobku publikacyjnego habilitantki należy przyrzeć się jej dorobkowi badawczemu. Dorobek ten obejmuje realizację lub współrealizację kilku poważnych inicjatyw badawczych. Do najważniejszych, wskazanych w autoreferacie, należy zaliczyć:

- badanie realizowane wśród pracowników zespołu tworzącego Muzeum Józefa Piłsudskiego – materiał empiryczny zbierany za pomocą wywiadów (2012),
- badanie realizowane w ramach programu *Latający animatorzy i latający socjologowie dla muzeum* - materiał empiryczny zbierany w ramach spacerów badawczych (2013),
- badanie realizowane w ramach programu *Oswoić przestrzeń* – badanie pozwoliło przygotować mapy gęstości sieci relacji i zasobów (2014),
- badanie postrzegania muzeum z perspektywy różnych środowisk społecznych w Sulejówku – materiał empiryczny zbierany za pomocą wywiadów jakościowych (2015),
- badanie postrzegania muzeum oraz identyfikacja oczekiwań wobec muzeum w Sulejówku, realizowane w trzech grupach potencjalnej publiczności muzealnej (młodzież gimnazjalna, osoby dorosłe z małymi dziećmi oraz seniorzy) – materiał empiryczny zbierany za pomocą wywiadów jakościowych, badanie współrealizowane przez studentów (2015),
- badanie postrzegania muzeum oraz postaci Józefa Piłsudskiego, realizowane wśród uczestników wydarzeń lokalnych – materiał empiryczny zbierany za pomocą badań ilościowych (2015),
- projekt badawczy *Znaczenie miejsc pamięci w budowaniu tożsamości społecznej lokalnej i jej integracji*, w ramach którego zrealizowano badania jakościowe i ilościowe (2015-2016)
- projekt edukacyjno-badawczy *Wielość rzeczywistości*, w ramach którego zrealizowano badania w oparciu o złożony mix technik badawczych (obserwacja, wywiady indywidualne, zogniskowane wywiady grupowe, analiza tekstów i materiałów stworzonych przez badanych) – (2018),
- projekt *Stoję przed jakąś dziwną trąbką* – realizacja badania w oparciu o relacje historii mówionej (2017-2018)
- badania realizowane w ramach projektu *Badania publiczności muzeów w Polsce*, realizowany przez NIMOZ – materiał empiryczny zbierany za pomocą badania jakościowego i ilościowego (2017-2021)

- projekt *Czy mnie słychać?*, projekt realizowany w ramach programu m.st. Warszawy *Kompetencje przyszłości 2022* – (2022)

- badanie potencjalnej publiczności Muzeum Ziemi Błońskiej, badanie przeprowadzone w ramach autorskiego projektu *(Od)dźwięki* – badania jakościowe (2022)

- *Badanie potrzeb odbiorców NIMOZ* – (2022)

- badanie *Muzeum Jana Pawła II i Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Perspektywa pracowników i pracowniczek* – materiał empiryczny zbierany za pomocą badania jakościowego (2023)

Charakteryzując ogólnie dorobek badawczy habilitantki trzeba podkreślić, że jest on dosyć obszerny i obejmuje kilkanaście projektów badawczych, realizowanych w oparciu o bardzo zróżnicowane założenia badawcze i koncepcje metodologiczne. Dzięki uczestnictwie w tych projektach badawczych habilitantka dowiodła, iż jest badaczem uniwersalnym, zdolnym do samodzielnej realizacji projektów badawczych zarówno w oparciu o metodologię badań ilościowych jak i jakościowych. Co więcej, zrealizowane przez nią projekty wskazują również, że jest ona w stanie kompetentnie i kreatywnie konstruować niestandardowe rozwiązania metodologiczne, wymagające łączenia technik ilościowych i jakościowych w taki sposób, by były one optymalnie dopasowane do specyficznych sytuacji badawczych w przestrzeni muzeum – przykładem tych kompetencji może być koncepcja metodologiczna projektu *Wielość rzeczywistości*.

4. Charakterystyka innych aktywności

Habilitantka, oprócz aktywności publikacyjnej i badawczej, była również aktywna w innych obszarach życia naukowego. W okresie po doktoracie wzięła udział w 13 konferencjach naukowych, w trakcie których prezentowała swoje referaty. Ponadto w przypadku dwóch konferencji naukowych była członkiem komitetu organizacyjnego.

Niestety tylko jedna z konferencji, w których brała udział habilitantka miała charakter międzynarodowy, aczkolwiek i ona odbywała się w Polsce. Habilitantka nie odbywała również staży zagranicznych ani nie korzystała ze stypendiów wyjazdowych. W związku z tym poziom umiędzynarodowienia habilitantki należy ocenić jako niski.

Od momentu zatrudnienia w Akademii Pedagogiki Specjalnej im.M.Grzegorzewskiej w 2020 r. realizowała obowiązki dydaktyczne i w tym okresie sprawowała opiekę promotorską dla 15 licencjatów. Nie jest to duża liczba, ale należy tu wziąć pod uwagę, iż dopiero od trzech lat habilitantka jest pracownikiem uczelni.

Należy również zauważyć, że habilitantka jest też autorką 10 publikacji o charakterze popularno-naukowym, w tym 5 jej publikacji zostało wydanych po uzyskaniu przez nią stopnia doktora.

Dr Beata Nessel-Łukasik była również kilkakrotnie nagradzana w różnych konkursach muzealnych a w 2022 r. otrzymała nagrodę III st. Rektora APS.

5. Konkluzja

Zgodnie z art. 219 ust.1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce są trzy przesłanki, warunkujące nadanie stopnia doktora habilitowanego: 1. posiadanie stopnia doktora, 2. posiadanie w dorobku osiągnięć naukowych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, 3. wykazywanie się istotną aktywnością naukową.

W przypadku dr Beaty Nessel-Łukasik pierwsza przesłanka została wypełniona w roku 2010, gdy obroniła swoją pracę doktorską. Podstawą do wypełnienia drugiej przesłanki było wskazane przez habilitantkę osiągnięcie w postaci monografii *Koalicje pamięci. Dworek „Milusin” 1956-2000*. Przedstawiona do oceny monografia jest moim zdaniem dziełem dojrzałym, oryginalnym, interesującym poznawczo i wartościowym, aczkolwiek nie pozbawionym wskazanych wcześniej wad. Uważam jednak, że może być ono potraktowane jako osiągnięcie wypełniające drugą przesłankę warunkującą nadanie stopnia doktora habilitowanego. Podstawą wypełnienia trzeciej przesłanki jest ocena aktywności naukowej, która powinna zostać zinterpretowana przez recenzenta jako istotna. W świetle wcześniejszych uwag zawartych w recenzji, spełnienie tej przesłanki jest najbardziej dyskusyjne. Z jednej strony bowiem ocena dorobku publikacyjnego habilitantki nie może być wysoka, gdyż przedstawione do oceny publikacje budzą wiele wskazywanych wcześniej zastrzeżeń. Z drugiej strony ocena jej aktywności badawczej i realizacja kilkunastu projektów dowodzi wysokich kompetencji badawczych habilitantki, co pozwala dobrze ocenić ten komponent aktywności naukowej. Dodatkowy argument, który moim zdaniem powinien być również wzięty pod uwagę przy ostatecznej ocenie aktywności naukowej jest fakt, iż dr Beata Nessel-Łukasik jest jedną z ważniejszych badaczek związanych z problematyką muzeum relacyjnego w Polsce, czego dowodem może być środowiskowa recepcja aktywności habilitantki, wyrażana przez recenzje jej działań badawczych, przyznana nagroda czy wykorzystanie jej aktywności naukowej do opisu wpływu w procesie ewaluacji jednostki w latach 2017-2021. Uwzględniając wszystkie przywołane argumenty uważam, że można uznać, iż habilitantka wypełniła trzecią przesłankę warunkującą nadanie stopnia doktora habilitowanego.

plw

Podsumowując, uważam, że dotychczasowe osiągnięcia naukowe habilitantki dowodzą **wypełnienia ustawowych warunków do uzyskania stopnia doktora habilitowanego i wnioskuję o dopuszczenie dr Beaty Nessel-Łukasik** do kolejnych etapów procedury postępowania habilitacyjnego, związanych z przyznaniem stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie socjologia.

Kraków, 29.11.2023 r.

Przemysław Kisiel